

12.3. 2026

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta
MmV@eduskunta.fi

Asia: HE 2/2026 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Svenska lantbruksproducenternas centralförbund r.f. (SLC) kiittää mahdollisuudesta lausua näkemyksiään kyseiseen asiaan.

Tausta

Parlamentaarisen maatalouden kannattavuus työryhmän (n.s. MAKA työryhmän) keskeisiä ehdotuksia maatalouden kannattavuuden parantamiseksi, jotka sisältyvät pääministeri Orpon hallitusohjelmassa oli mm hankintalain kokonaisuudistus.

Tätä viestiä vielä vahvistettiin hallituksen neuvotteluissa julkisen talouden suunnitelmasta, 22-23.4.2025 seuraavalla pöytäkirjamerkinnällä:

"Hallitus varmistaa, että alkutuottajan aseman ja ruokaturvan vahvistamisen kannalta kriittiset lainsäädäntöhankkeet etenevät ripeästi. Näitä ovat mm. elintarvikemarkkinalain kakkosvaihe, hankintalain kokonaisuudistus ja Finnvera- lainsäädännön uudistaminen maataloustuotannon rahoitusaseman parantamiseksi. **Samoin hallitus varmistaa omistajaohjauksen keinoin, että kotimaisen ruuan osuus kasvaa julkisen sektorin hankinnoissa.**"

Tämän johdosta myös maataloustuottajien odotukset ovat suuret että hallituksen esitykset sekä uudeksi elintarvikemarkkinalaiksi sekä hankintalain kokonaisuudistus tuovat konkreettisia parannuksia viljelijän heikkoon asemaan ruokamarkkinoilla. Koska kyseinen laki on n.s. menettelylaki, eikä ole kyse erityislainsäädännöstä on vielä epävarmaa tuleeko laki olemaan tarpeeksi tehokas ratkaisemaan hallituksen tavoitteita. Lain toimivuutta elintarvikehankintojen osalta pitää tämän takia arvioida aika nopeasti lain voimaantulon jälkeen ja tarpeen mukaan ryhtyä valmistelemaan erityislainsäädäntöä elintarvikkeiden osalta.

Tässä kyseisessä esityksessä julkisten elintarvikehankintojen osalta pyritään mm lisäämään erityisesti pienten ja keskisuurten yritysten osallistumisedellytyksiä ja mahdollisuuksia osallistua julkisiin tarjouskilpailuihin. Huoltovarmuutta, hankintojen vastuullisuutta ja ympäristönäkökulmia koskevilla muutoksilla vahvistetaan turvallisuusnäkökohtien huomioimista osana hankintaprosessia sekä sopimuskauden aikana.

SLC:n kanta

2 §, Lain tavoitteet

”Lain tavoitteena on tehostaa julkisten varojen käyttöä sekä edistää laadukkaiden, innovatiivisten sekä ekologisesti, sosiaalisesti ja taloudellisesti kestävien hankintojen tekemistä. Lain tavoitteena on huomioida huoltovarmuuden ja turvallisuusnäkökohtien toteutuminen julkisissa hankinnoissa sekä turvata yritysten ja muiden yhteisöjen tasapuoliset mahdollisuudet tarjota tavaroita, palveluja ja rakennusurakoita julkisten hankintojen tarjouskilpailuissa.”

SLC on huolissaan muotoilusta ”tavoitteena on ” lain tavoitepykälässä koska erityisesti ruokahankinnoissa vaarana on että ainostaan hinta ratkaisee. Suomen ruokahuolto ei voi nojata halpaan ruokatuontiin. Julkisia ruokahankintoja pitää arvioida kokonaisvaltaisemmin esim alueelliset ja tänään varsinkin huoltovarmuusnäkökohdat huomioiden. SLC viittaa tässä myös aikaisempaan hallituksen pöytäkirjamerkintään.

Muita näkökulmia

-Miten varmistetaan että erilaiset julkiset hankintayksiköt todella huomioivat kokonaisvaltaisesti ruokahankintojen esim alueelliset ja huoltovarmuusnäkökohdat käyttämällä kotimaisia elintarvikkeita?

-SLC haluaa myös varmistautua että sitova hintojen tarkistuslausuke koskien elintarvikehankintoja mahdollisten kustannuskriisien osalta on huomioitu myös hankintalaissa. Tästä on myös elintarvikemarkkinavaltuutetun suositus vuodelta 2022. Maatalouden kustannuskriisin ollessa pahimmillaan 2021/22 erityisesti julkinen sektori oli haluton tarkistamaan sopimushintoja.

<https://www.ruokavirasto.fi/elintarvikemarkkinat/elintarvikemarkkinavaltuutettu/toiminta/suosituksia/suosituksia-kustannuskriisin-ratkaisemiseksi/>

-Julkisten ruokahankintojen kotimaisuusasteen tilastointia ja seurantaa on kehitettävä. Tällä hetkellä julkisten ruokahankintojen kotimaisuusasteesta ei ole helppoa saada tietoa. Tämä tieto on kehittämisen edellytys.

Rikard Korkman, asiamies, SLC, rikard.korkman@slc.fi, puh 040-5189297